

УДК 316.3: 35.078

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Студ. А.С. Сапаян, гр. БМР-16

Наук. керівник ст. викл. Н.В. Гребеннікова

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою даної роботи є дослідження співвідношення інституту держави та громадянського суспільства. Громадянське суспільство тісно пов'язане з державою. Існувати одне без одного вони не можуть, адже завдяки державі люди набувають цивілізованості, організуються та стають самим суспільством. З іншого боку, держава не може існувати поза суспільством, вона служить йому. Громадянське суспільство є своєрідною протигаю державі в її постійному прагненні розширити межі своєї влади, панування. Отже, чим розвинутіше громадянське суспільство, тим демократичніша держава. Відносини державної влади та громадянського суспільства реалізуються в двох основних формах: вплив (прямі зв'язки) та взаємодія (прямі й зворотні зв'язки). Співпраця громадянського суспільства з державою повинна відбуватися на рівноправних засадах, коли суспільні інститути мають можливість впливати та контролювати діяльність влади.

Завданням роботи є дослідження основних елементів і структури громадянського суспільства та визначити характеристики взаємодії громадянського суспільства та держави.

Об'єкт дослідження. Взаємодія громадянського суспільства і держави, який виявляється в тому, чим більш розвинене громадянське суспільство, тим демократичнішою є держава. Предметом є інституціональна складова життєдіяльності держави та суспільства, громадянське суспільство виступає як сукупність добровільно сформованих громадських інституцій, котрі діють на засадах самоврядування у межах конституції та законів, за посередництвом яких індивіди реалізують свої невід'ємні права і свободи.

Методи та засоби дослідження. Методологічною основою дослідження є методи та підходи, якими на частіше користується політична наука, такі як структурно-функціональний метод, аналізу і синтезу, логічні методи, нормативно-ціннісний підхід, соціологічний, культурологічний підходи, методи емпіричних досліджень.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Доведено, що держава є частиною громадянського суспільства, інститутом здійснення публічної влади й механізмом гарантування безпеки, добробуту, узгодження інтересів, правового захисту прав і свобод громадян. Громадянське суспільство і держава співвідносяться як ціле і частина, як організм і механізм. Проголошення, розбудова держави свідчать про зрілість громадянського суспільства, усвідомлення громадянами спільності своїх політичних інтересів, своїх юридичних прав і обов'язків.

Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки та проведення семінарських занять з політології.

Результати дослідження. Громадянське суспільство має складну соціальну структуру. Початковим і головним елементом громадянського суспільства є індивід, а похідним – утворювані ним соціальні інститути. Кожен індивід бере участь у правовідносинах всередині громадянського суспільства як самостійний суб'єкт, член сім'ї, член або учасник громадського об'єднання, частина соціальної групи. Однак громадянське суспільство передбачає діяльність індивіда більшою мірою.

Взаємодія громадянського суспільства і держави виявляється в тому, що громадянське суспільство слугує соціальною основою держави, не існує поза державою; розвивається в системі взаємодії з державою через партії, вибори, представницькі органи влади, а також через групи та об'єднання за інтересами (лобізм);

впливає на створення і функціонування державних органів у власних інтересах (частина партій діє в межах держави через парламентські фракції; лобісти взаємодіють з органами виконавчої влади через консультативні комітети при уряді, його міністерствах - це так зване функціональне представництво); потребує від держави охорони і захисту життя, здоров'я, безпеки громадян, але не допускає її втручання в їх приватні інтереси; використовує норми права, встановлені і закріплені державою у формах (джерелах) права - нормативно-правових актах, нормативно-правових договорах, правових прецедентах тощо.

Також слід зазначити роль цивілізованої держави у розвитку громадянського суспільства: слугує формою, що організовує громадянське суспільство і створює умови для його розвитку; є відносно самостійною щодо громадянського суспільства і здійснює солідарні публічні інтереси усіх членів суспільства; встановлює "правила гри", яких повинні дотримуватися громадяни та їх об'єднання, створює сприятливі умови для їх існування і розвитку; не втручається в приватну сферу сім'ї, побуту, культури (перший рівень громадянського суспільства): таке втручання можливе лише з метою забезпечення особистої або громадської безпеки; не втручається в приватні (громадянські) правовідносини: у разі вступу в такі правовідносини втрачає можливість виявляти публічну владу, тобто зберігає всі ознаки публічно владної особи за межами приватних (громадянських) правовідносин; надає необхідний захист громадянському суспільству, яке функціонує в межах її території, у тому, що належить до соціальної безпеки його суб'єктів; виступає зняряддям соціального компромісу громадянського суспільства, пом'якшує соціальні суперечності між різними соціальними групами; юридично забезпечує можливості громадянина бути власником, створювати громадські об'єднання, комерційні корпорації, брати активну участь у політичному житті суспільства; має межі регулювання відносин у суспільстві, що визначаються конституцією держави, міжнародними стандартами прав людини. І громадянське суспільство, і держава функціонують для задоволення потреб та інтересів людини.

Одна з головних цілей демократичних перетворень в Україні полягає в тому, щоб стимулювати розвиток громадянського суспільства. Основну роль у цьому має відіграти налагоджений механізм правового регулювання.

Висновки. Отже, громадянське суспільство та держава перебувають у тісному взаємозв'язку. Концепція громадянського суспільства існує лише при розгляді цього суспільства у співвідношенні з державою. Водночас держава не може існувати поза суспільством. Вона похідна від громадянського суспільства, і призначення її полягає в тому, щоб слугувати йому. Громадянське суспільство є протиположним державі у її постійному прагненні до панування над суспільством. Від ступеня розвиненості громадянського суспільства залежить ступінь демократизму держави. Саме ці аспекти є на сьогодні актуальними.

Ключові слова. Держава, громадянське суспільство, концепція, інститут, взаємодія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шляхтун, Петро Панасович. Політологія (теорія та історія політичної науки) [Текст] : підручник для студ. вищих навч. закладів / П. П. Шляхтун. - 3-тє вид., стер. - К. : Либідь, 2005. - 576 с
2. Політологія [Текст] : підручник для студ. вищих навч. закладів / За ред.: О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К. : Академія, 2006. - 568 с. - (Альма-матер).
3. Політологія [Текст] : підручник / ред. О. І. Семків. - Львів : Світ, 1994. - 588 с. 7. Бебик, Валерій Михайлович. Політологія: наука і навчальна дисципліна [Текст] : підручник / В. М. Бебик. - К. : Каравела, 2012. - 496 с
4. Черняк, Дарина Сергіївна. Політологія [Текст] : посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Д. С. Черняк. - К. : КНУТД, 2010. - 230 с.